МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з підготовки до практичних занять,
самостійної та індивідуальної роботи з
освітньої компоненти «Адвокатура»
для здобувачів спеціальності 081 Право
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
денної та заочної форми здобуття вищої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО
на засіданні кафедри права
(протокол № 02 від 10.09.2026 р.)

ПОГОДЖЕНО
Науково-методичною радою
Державного університету
економіки і технологій
(протокол № 02 від 11.09.2026 р.)

м. Кривий Ріг
2026 р.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з освітньої компоненти «Адвокатура» для здобувачів спеціальності 081 Право на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти денної та заочної форми здобуття вищої освіти / укладачі: В. Рекун, О. Теличко, Кривий Ріг, ДУЕТ, 2026 р. 45 с.

Укладачі: Віктор РЕКУН доцент кафедри права, к.ю.н.
Оксана ТЕЛИЧКО завідувачка кафедри права, к.ю.н доцент

Відповідальний за випуск: Оксана ТЕЛИЧКО завідувачка кафедри права, к.ю.н, доцент

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з освітнього компонента «Адвокатура» для здобувачів спеціальності 081 Право на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти денної та заочної форми здобуття вищої освіти розроблені з метою у формування у здобувачів розуміння принципів забезпечення захисту прав та свобод людини відповідно Конституції України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», кодексу професійної етики адвоката, а також міжнародним стандартам. Методична розробка містить перелік питань, що виносяться на обговорення, відповідно до тем практичного заняття, самостійної та індивідуальної роботи, завдання для модульного контролю, перелік рекомендованої літератури.

ЗМІСТ

1. Вступ.
2. Перелік завдань для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
3. Завдання для модульного контролю.
4. Поточне та підсумкове оцінювання.
5. Список використаних джерел.

Вступ

Актуальність вивчення освітнього компонента «Адвокатура» зумовлена низкою важливих чинників. Адвокатура є одним з основних інститутів, що забезпечує реалізацію закріпленого в Конституції України права на правову допомогу. Діяльність адвоката спрямована на захист законних інтересів клієнтів, що сприяє дотриманню принципу верховенства права. Вивчення цього освітнього компоненту дозволяє зрозуміти механізми захисту прав людини, роль адвоката в кримінальному, цивільному, адміністративному та господарському процесах, а також значення адвокатської діяльності для побудови правової держави; допомагає сформувати розуміння важливості незалежності адвокатури, її ролі в забезпеченні рівності сторін у судовому процесі та запобіганні порушенням з боку державних органів; дозволяє ознайомитися з останніми змінами в законодавстві, судовою практикою, новими формами адвокатської діяльності, а також викликами, пов'язаними з цифровою трансформацією, глобалізацією та захистом прав у нових сферах; сприяє підвищенню загальної правової культури та правосвідомості у здобувачів. Розуміння ролі адвоката, його прав та обов'язків допомагає формувати довіру до правової системи та ефективно використовувати її для захисту власних прав.

Таким чином, вивчення освітнього компоненту «Адвокатура» є критично важливим для підготовки кваліфікованих фахівців, які здатні ефективно захищати права та свободи громадян, сприяти утвердженню верховенства права та справедливості в суспільстві.

Метою вивчення освітнього компоненту є: навчити здобувачів основам правового захисту та ролі адвоката у правовій системі, а також принципам і методам адвокатської діяльності.

Завдання освітнього компоненту полягають: у формуванні у здобувачів розуміння принципів забезпечення захисту прав та свобод людини відповідно Конституції України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», кодексу професійної етики адвоката, а також міжнародним стандартам; роботи з доказами, ведення переговорів, складання процесуальних документів, участі у судових засіданнях; вміння аналізувати ситуацію, застосовувати правові норми, вести стратегічну роботу з клієнтами, мати хороші комунікаційні навички та ін.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи. СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
Програмні	ПР2. Знати та розуміти міжнародні стандарти

результати навчання (ПРН)	прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. ПР5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю. ПР11. Володіти базовими навичками риторики. ПР15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. ПР17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди. ПР20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки. ПР21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях. ПР22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Перелік основних освітніх компонентів, що забезпечують сприйняття матеріалу:

- Конституційне право;
- Цивільне процесуальне право;
- Кримінальне процесуальне право;
- Адміністративний процес;
- Право Європейського Союзу.

Тема № 1. Поняття, сутність, розвиток та становлення адвокатури.

1. Адвокатура Древнього Риму.
2. Становлення адвокатури на Українських землях та в інших країнах.
3. Історичні етапи становлення адвокатури Росії і її вплив на розвиток української адвокатури.
4. Становлення адвокатури України в період СРСР (після революції 1917 р.).
5. Функції і завдання адвокатури України на сучасному етапі її розвитку.

Завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення поняття «адвокатура» як недержавного самоврядного інституту. У чому полягає її сутність?
2. Проаналізуйте роль та місце адвокатури в системі правосуддя.
3. Які особливості характеризували діяльність «патронів» та «ораторів» у Древньому Римі? Назвіть ключові відмінності від сучасної адвокатури.
4. Охарактеризуйте основні етапи становлення адвокатури на Українських землях (до, під час та після входження до складу різних імперій).
5. Порівняйте становлення адвокатури в Україні та в інших країнах (наприклад, Західної Європи, США). Визначте спільні риси та відмінності.
6. Яким чином історичні етапи становлення адвокатури Російської імперії впливали на розвиток адвокатури на українських землях? Наведіть конкретні приклади.
7. Опишіть процес становлення адвокатури в Україні в період СРСР (після революції 1917 року). Які були її особливості та обмеження?
8. Як змінилася роль та статус адвоката в Україні після здобуття незалежності?
9. Опишіть основні функції та завдання адвокатури України на сучасному етапі її розвитку. Які її основні принципи діяльності?
10. Які виклики стоять перед сучасною українською адвокатурою?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Як називалися особи, що надавали правові консультації та поради в Древньому Римі?

а) Прокуратори.
б) Юрисконсульти.
в) Патрони.
г) Претори.

2. Які були основні вимоги до «ораторів» у Древньому Римі?

а) Обов'язкова юридична освіта.
б) Красномовство та знання риторики.
в) Обов'язкова належність до державного апарату.
г) Винятково безкоштовна діяльність.

3. Які чинники впливали на формування адвокатури на українських землях у період Литовсько-Польської доби?

а) Винятково вплив візантійського права.

б) Магдебурзьке право та європейські традиції.

в) Тільки місцеві звичаї.

г) Централізоване управління з боку Москви.

4. Яка з наведених історичних подій мала найбільше значення для становлення незалежної адвокатури в Російській імперії (і, відповідно, на українських землях у її складі)?

а) Київська Русь та «Руська правда».

б) Судова реформа 1864 року.

в) Жовтнева революція 1917 року.

г) Діяльність колегій адвокатів у СРСР.

5. Яку роль відігравала адвокатура в період СРСР?

а) Була повністю незалежним і самоврядним інститутом.

б) Перебувала під жорстким контролем держави та була по суті частиною державної правової системи.

в) Її діяльність була повністю заборонена.

г) Виконувала функції прокуратури.

6. Які органи здійснювали управління адвокатурою в УРСР?

а) Виключно колегії адвокатів.

б) Органи юстиції та партійні органи.

в) Суди.

г) Органи прокуратури.

7. Який закон є основним нормативно-правовим актом, що регулює адвокатську діяльність в сучасній Україні?

а) Закон України «Про судоустрій і статус суддів».

б) Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

в) Кримінальний процесуальний кодекс України.

г) Конституція України.

8. Яке з наведених завдань є ключовим для адвокатури України сьогодні?

а) Представництво інтересів держави в міжнародних судах.

б) Забезпечення права на правову допомогу та захист прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

в) Здійснення нагляду за дотриманням законів.

г) Розробка законопроектів.

Практичні завдання:

Завдання 1. Порівняйте статус та функції адвоката у Стародавньому Римі та присяжного повіреного після судової реформи 1864 року в Російській імперії. Знайдіть спільні риси та відмінності.

Спільні риси: (назвіть щонайменше 2).
Відмінності: (назвіть щонайменше 3).

Завдання 2. Коротко опишіть, як змінився статус адвокатури в Україні після розпаду СРСР та прийняття Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 2012 року порівняно з радянським періодом.
Які ключові зміни відбулися?

Завдання 3. Знайдіть та проаналізуйте статтю 59 Конституції України. Яке значення ця стаття має для сутності та функціонування адвокатури в Україні?

Завдання 4. Ви – адвокат. До вас звернувся клієнт, який стверджує, що працівники поліції порушили його права під час затримання. Які функції адвокатури ви будете реалізовувати в даній ситуації? Поясніть, чому саме ці функції є ключовими.

Творчі завдання:

1. Створіть таблицю, в якій порівняйте інститут адвокатури (ораторів, патронів, юристів) Древнього Риму та сучасну адвокатуру України за такими критеріями: назва інституту/професії; основні функції та завдання; вимоги до осіб, які здійснюють цю діяльність; джерела фінансування / оплати послуг; незалежність від держави; професійна етика (чи її аналоги). На основі проведеного аналізу зробіть висновок про спільні риси та суттєві відмінності, а також про еволюцію розуміння сутності адвокатури.
2. Напишіть есе у формі «дебатів» між двома істориками права. Один стверджує, що розвиток української адвокатури після входження до складу Російської імперії був виключно позитивним і сприяв її становленню як самостійного інституту. Інший наполягає, що цей вплив був переважно негативним, стримуючи національний розвиток та адаптуючи інститут під імперські потреби. Наведіть конкретні історичні факти та аргументи на підтримку обох точок зору. Яка з позицій, на вашу думку, є більш обґрунтованою і чому?
3. Сформулюйте власну концепцію (презентуйте її у вигляді короткого виступу або тез) розвитку української адвокатури на найближчі 10-15 років. Вимоги: Які основні виклики стоять перед адвокатурою України сьогодні (у світлі повномасштабної війни, євроінтеграції тощо)? Які нові функції чи завдання вона повинна на себе взяти? Які зміни в законодавстві або в організації самоврядування є необхідними для досягнення цих цілей? Як забезпечити більшу незалежність та ефективність адвокатури? Як підвищити довіру суспільства до адвокатської професії?

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1-16

Тема № 2. Поняття адвокатури та її завдання, організаційні форми та принципи діяльності.

1. Поняття та завдання адвокатури.
2. Види адвокатської діяльності.
3. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності.

Завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення поняття «адвокатура» згідно з чинним законодавством України.
2. Які основні завдання покладаються на адвокатуру України? Назвіть щонайменше три.
3. Охарактеризуйте принцип незалежності адвокатської діяльності. Чому цей принцип є ключовим для адвокатури?
4. Поясніть сутність принципу дотримання адвокатської таємниці. Які відомості є адвокатською таємницею?
5. Назвіть та коротко охарактеризуйте види адвокатської діяльності, передбачених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
6. Опишіть відмінності між такими організаційно-правовими формами адвокатської діяльності, як адвокатське бюро та адвокатське об'єднання.
7. Які переваги та недоліки, на вашу думку, має індивідуальна адвокатська діяльність?
8. Які органи адвокатського самоврядування ви знаєте і які їхні основні функції?
9. Чому адвокатська діяльність не є підприємницькою?
10. Як принципи верховенства права та законності реалізуються в адвокатській діяльності?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Яке з тверджень найбільш повно розкриває поняття «адвокатура»?

а) Сукупність державних органів, що надають правову допомогу.

б) Недержавний самоврядний інститут, який забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

в) Орган, що здійснює прокурорський нагляд.

г) Приватна комерційна організація, що надає юридичні послуги.

2. Який з наведених видів діяльності НЕ є адвокатською діяльністю згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»?

а) Надання правової інформації, консультацій і роз'яснень.

б) Здійснення представництва інтересів фізичних і юридичних осіб у судах.

в) Здійснення нотаріальних дій та посвідчення договорів.

г) Складання заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру.

3. Який принцип адвокатської діяльності передбачає, що адвокат не може розголошувати інформацію, отриману від клієнта?

а) Незалежність.

б) Конфіденційність (адвокатська таємниця).

в) Добросовісність.

г) Законність.

4. Яка з перелічених організаційно-правових форм є адвокатським об'єднанням?

а) Приватне підприємство «Юрист».

б) Товариство з обмеженою відповідальністю «Правовий захист».

в) Адвокатське бюро «Закон і порядок».

г) Адвокатська фірма «Юридичний альянс».

5. Хто є єдиним уповноваженим суб'єктом, що має право надавати адвокатську допомогу в Україні?

а) Будь-яка особа, яка має юридичну освіту.

б) Адвокат, відомості про якого внесені до Єдиного реєстру адвокатів України.

в) Нотаріус.

г) Суддя.

6. Який орган є єдиним органом адвокатського самоврядування в Україні згідно з чинним законодавством?

а) Міністерство юстиції України.

б) Верховний Суд.

в) Національна асоціація адвокатів України (НААУ).

г) Міжнародна асоціація адвокатів.

7. Що означає принцип «добросовісності» у діяльності адвоката?

а) Виконання будь-яких вимог клієнта.

б) Діяльність виключно в інтересах клієнта, без зловживання правами.

в) Швидке вирішення справ, незалежно від їхньої складності.

г) Обов'язкове виграванння всіх судових справ.

8. Чи може адвокат одночасно бути прокурором або суддею?

а) Так, за певних умов.

б) Ні, це заборонено Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

в) Так, якщо це не впливає на його професійну діяльність.

г) Може, якщо він має великий стаж роботи.

Практичні завдання:

Завдання 1. До адвоката звернувся громадянин Р., якого підозрюють у вчиненні крадіжки. Громадянин Р. стверджує, що він не винен, і просить адвоката допомогти йому довести це в суді.

Визначте, який вид адвокатської діяльності буде основним у цій ситуації. Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Завдання 2. Юридична особа (ТОВ «Будівельник») планує укласти великий договір підряду з іноземною компанією. Керівництво компанії хоче, щоб адвокат здійснив правовий аналіз цього договору, перевірив ризики та надав рекомендації щодо його укладення.

Визначте, який вид адвокатської діяльності буде найбільш доцільним у цій ситуації. Які ще види діяльності може включати в себе така послуга?

Завдання 3. Молодий юрист, який нещодавно отримав свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, обмірковує, в якій організаційно-правовій формі йому розпочати свою діяльність. Він не має значного стартового капіталу, але хоче мати певну незалежність та можливість самостійно приймати рішення. Водночас, у майбутньому він розглядає можливість розширення та співпраці з іншими адвокатами.

Запропонуйте йому найбільш оптимальну організаційно-правову форму на початковому етапі. Обґрунтуйте свій вибір, вказавши переваги та недоліки цієї форми для початківця.

Які інші організаційно-правові форми існують, і в яких випадках вони були б більш доцільними (наведіть приклад)?

Завдання 4. Складіть короткий інформаційний буклет або пам'ятку для потенційного клієнта адвоката (обсягом 150-200 слів), в якій чітко та доступно поясніть: Хто такий адвокат і які його основні функції. Які види правової допомоги він може надати. Які основні принципи його діяльності (особливо наголосити на конфіденційності та незалежності). Як клієнт може перевірити статус адвоката.

Творчі завдання:

1. Розробіть концепцію «ідеальної» адвокатської контори (адвокатського об'єднання) на наступні 10-15 років. Вимоги: Які види адвокатської діяльності будуть пріоритетними? (наприклад, кіберправо, медіація, право інтелектуальної власності, військове право, супровід стартапів тощо). Яку організаційно-правову форму ви оберете і чому? (наприклад, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання, індивідуальна діяльність). Які принципи діяльності будуть покладені в основу її роботи (наприклад, прозорість, інноваційність, соціальна відповідальність, вузька спеціалізація)? Які технології будуть інтегровані в її діяльність (наприклад, штучний інтелект для аналізу документів, блокчейн для безпеки даних, онлайн-платформи для консультування)? Які соціальні функції, окрім безпосередньої допомоги клієнтам, вона виконуватиме?

2. Створіть короткий сценарій для відео-ролика (2-3 хвилини) або макет інфографіки, що ілюструє різноманітність видів адвокатської діяльності протягом одного робочого дня. Треба показати, як адвокат може займатися: наданням консультацій; представництвом інтересів у суді (кримінальний, цивільний або господарський процес); складанням процесуальних документів; участю в переговорах/медіації; роботою з документами та аналізом законодавства;

професійним самоврядуванням/підвищенням кваліфікації.

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1-16

Тема № 3. Правовий статус адвоката в Україні.

1. Професійні права та обов’язки адвоката.
2. Гарантії адвокатської діяльності.
3. Адвокатська таємниця та гарантії її дотримання.
4. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
5. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.

Завдання для перевірки знань:

1. Що таке правовий статус адвоката в Україні? Дайте визначення та назвіть основні елементи, що його складають.
2. Перелічіть та коротко охарактеризуйте основні професійні права адвоката, передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
3. Які основні професійні обов'язки покладаються на адвоката згідно з чинним законодавством України?
4. Дайте визначення поняття «гарантії адвокатської діяльності». Наведіть приклади таких гарантій, які забезпечують незалежність адвоката та належне виконання ним своїх функцій.
5. Що становить зміст адвокатської таємниці? Наведіть приклади інформації, яка відноситься до адвокатської таємниці. Які існують винятки з правила про дотримання адвокатської таємниці (якщо такі є згідно із законом)?
6. За які дії (бездіяльність) адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності? Наведіть типові приклади дисциплінарних проступків.
7. Які види дисциплінарних стягнень можуть бути застосовані до адвоката? Перелічіть їх у порядку зростання суворості.
8. Який орган уповноважений розглядати питання про дисциплінарну відповідальність адвокатів в Україні? Опишіть коротко процедуру (етапи) дисциплінарного провадження.
9. За яких підстав може бути зупинено право на заняття адвокатською діяльністю?
10. За яких підстав може бути припинено право на заняття адвокатською діяльністю?
11. Опишіть відмінності між зупиненням та припиненням права на заняття адвокатською діяльністю.

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Який документ є основним, що підтверджує право особи на заняття адвокатською діяльністю в Україні?

а) Диплом про вищу юридичну освіту.

б) Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

в) Довідка з місця роботи.

г) Посвідчення судді.

2. Яке з наведених прав НЕ належить до професійних прав адвоката?

а) Збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази.

б) Опитувати осіб за їхньою згодою.

в) Здійснювати оперативно-розшукову діяльність.

г) Ознайомлюватися з матеріалами справи та робити витяги з них.

3. Що з переліченого є обов'язком адвоката?

а) Самостійно встановлювати розмір судового збору.

б) Дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики.

в) Розголошувати адвокатську таємницю за вимогою правоохоронних органів.

г) Забезпечувати виконання судових рішень.

4. На який строк накладається дисциплінарне стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю?

а) На 1 місяць.

б) На строк від одного місяця до одного року.

в) На 3 роки.

г) Безстроково.

5. Хто приймає рішення про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності?

а) Суд.

б) Рада адвокатів України.

в) Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури (КДКА).

г) Міністерство юстиції України.

6. У якому випадку право на заняття адвокатською діяльністю може бути припинено?

а) За невиконання плану з надання правової допомоги.

б) У разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

в) За відсутність у адвоката власного офісу.

г) За відмову надавати безоплатну правову допомогу.

7. Яка з наведених гарантій означає, що адвокат не може бути притягнутий до кримінальної чи іншої відповідальності за висловлену в суді правову позицію у справі клієнта?

а) Заборона ототожнення адвоката з клієнтом.

б) Професійна таємниця.

в) Імунітет адвоката.

г) Право на конфіденційне побачення.

8. Чи може адвокат відмовитись від прийнятого на себе захисту підозрюваного, обвинуваченого, підсудного?

а) Так, у будь-який момент.

б) Так, якщо адвокат вважає, що його клієнт винен.

в) Ні, крім випадків, встановлених законом.

г) Так, якщо йому пропонують вищий гонорар.

Практичні завдання:

Задача 1. Адвокат Сидорова консультує свого клієнта щодо спадкових питань. Під час конфіденційної бесіди клієнт, випадково обмовившись, повідомив, що він ухиляється від сплати значних сум податків протягом кількох років, а отримані прибутки приховав за кордоном. Це інформація, яка не стосується безпосередньо спадкової справи, але є очевидним фактом порушення закону.

Чи поширюється адвокатська таємниця на інформацію про ухилення від сплати податків, якщо вона була отримана під час надання правової допомоги з іншого питання? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Чи має адвокат Сидорова право або обов'язок повідомити про це податкові органи? Які наслідки можуть настати для адвоката, якщо вона розкриє цю інформацію без згоди клієнта?

Завдання 2. Адвокат Петренко прибув до відділку поліції для надання правової допомоги своєму клієнту, затриманому за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Слідчий відмовив адвокату у негайній зустрічі з клієнтом, мотивуючи це «проведенням першочергових слідчих дій, які не терплять зволікань», і порадив зачекати «кілька годин». Пізніше, під час зустрічі з клієнтом, адвокат помітив, що на тілі клієнта є синці, а сам клієнт скаржиться на тиск з боку правоохоронців, які нібито вимагали від нього «зізнатися». Наступного дня, до адвокатського бюро Петренка без попередження прибули співробітники Служби безпеки України та спробували провести обшук, посилаючись на «оперативну інформацію» про зберігання наркотиків в офісі. При цьому вони не мали ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук та відмовлялися чекати прибуття представника Ради адвокатів регіону.

Які гарантії адвокатської діяльності було порушено у цій ситуації? Посилайтеся на відповідні норми Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Кримінального процесуального кодексу України.

Які дії має вчинити адвокат Петренко для захисту своїх прав та прав клієнта?

Яку відповідальність можуть нести особи, які порушили гарантії

адвокатської діяльності?

Задача 3. До Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (КДКА) надійшла скарга від клієнта на адвоката Іванова. У скарзі зазначено, що адвокат Іванов, узявши оплату за послуги, протягом тривалого часу не виходить на зв'язок, не надає інформації про хід справи, а також пропустив одне з судових засідань без поважних причин, що призвело до затягування розгляду справи. Клієнт також стверджує, що адвокат Іванов не повернув йому оригінали документів після завершення справи, незважаючи на неодноразові прохання.

Які можливі підстави для притягнення адвоката Іванова до дисциплінарної відповідальності в даній ситуації? Назвіть конкретні порушення професійних обов'язків.

Яку дисциплінарну санкцію може застосувати КДКА до адвоката Іванова, зважаючи на характер порушень?

Опишіть етапи дисциплінарного провадження, які має пройти КДКА при розгляді цієї скарги.

Творчі завдання:

1. Розробіть сценарій короткого судового засідання (або засідання дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури), де адвокат захищає свої професійні права або гарантії адвокатської діяльності, які були порушені. Ролі: суддя (або голова дисциплінарної палати), прокурор (або представник скаржника), адвокат, який захищає свої права, можливо, свідок.
2. Знайдіть 2-3 реальні (або гіпотетичні, але правдоподібні) приклади порушень адвокатами Правил адвокатської етики або Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що призвели до притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (можна шукати у відкритих джерелах, наприклад, на сайті НААУ, або вигадати самостійно).
3. Створіть макет інфографіки, що пояснює сутність адвокатської таємниці та гарантії її дотримання. Візуалізуйте ключові аспекти: що саме є адвокатською таємницею, хто є її носієм. Представте основні гарантії її дотримання (заборона витребування, обшуків, допитів адвокатів, нерозкриття інформації). Поясніть, чому дотримання адвокатської таємниці є фундаментальним принципом адвокатської діяльності та важливою гарантією прав клієнта.

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1-16

Тема № 4. Основні засади професійної етики адвокатської діяльності.

1. Основні принципи професійної етики юриста.
2. Адвокатська етика.
3. Принципи адвокатської етики.
4. Порядок підвищення кваліфікації адвокатами України.

Завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення поняття «професійна етика юриста». У чому полягає її особливе значення для адвокатської діяльності?
2. Поясніть, що таке адвокатська етика і яке місце вона займає в системі правових та моральних норм.
3. Перелічіть та коротко охарактеризуйте основні принципи адвокатської етики, закріплені у Правилах адвокатської етики України.
4. Якими принципами має керуватися адвокат у взаємовідносинах з клієнтом?
5. Опишіть етичні аспекти укладення договору про надання правової допомоги. Що таке гонорар успіху і які етичні обмеження щодо нього існують?
6. Яким чином адвокат повинен забезпечувати конфіденційність інформації, отриманої від клієнта?
7. Які етичні вимоги висуваються до поведінки адвоката у суді?
8. Які етичні обмеження існують щодо рекламування адвокатської діяльності?
9. Поясніть значення та мету підвищення кваліфікації для адвокатів України. Який орган відповідає за організацію та контроль підвищення кваліфікації адвокатів?
10. Які форми підвищення кваліфікації є обов'язковими, а які – рекомендованими? Скільки балів необхідно набрати адвокату для підтвердження своєї кваліфікації?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Який документ є основним джерелом регулювання професійної етики адвоката в Україні?

а) Кодекс адміністративного судочинства України.
б) Конституція України.
в) Правила адвокатської етики.
г) Закони України «Про судоустрій і статус суддів».

2. Що з наведеного є одним з фундаментальних принципів адвокатської етики?

а) Принцип абсолютної матеріальної вигоди.
б) Принцип верховенства інтересів клієнта.
в) Принцип обов'язкової публічності всієї інформації.
г) Принцип підпорядкування державним органам.

3. Чи дозволяється адвокату у своїй професійній діяльності ототожнювати себе з клієнтом?

а) Так, завжди.

б) Ні, це заборонено Правилами адвокатської етики.

в) Так, якщо клієнт наполягає.

г) Лише у кримінальних справах.

4. Яким чином адвокати в Україні зобов'язані підвищувати свою кваліфікацію?

а) Це не є обов'язковим для адвокатів.

б) Шляхом щорічного відвідування спеціалізованих курсів, семінарів, тренінгів, участі в наукових заходах та інше, з набранням відповідної кількості балів.

в) Шляхом обов'язкового отримання другої вищої освіти кожні 5 років.

г) Шляхом читання юридичної літератури на власний розсуд.

5. У разі виникнення конфлікту інтересів, як має діяти адвокат згідно з Правилами адвокатської етики?

а) Продовжувати представляти інтереси всіх сторін.

б) Надати перевагу тому клієнту, який платить більше.

в) Усунути конфлікт інтересів, в тому числі шляхом відмови від виконання доручення.

г) Звернутися до суду за роз'ясненням.

6. Чи має право адвокат надавати правову допомогу у справі, якщо раніше він у ній виступав у ролі судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, експерта, спеціаліста, перекладача?

а) Так, має право, якщо з того часу минуло більше 5 років.

б) Так, якщо жодна зі сторін не заперечує.

в) Ні, це є неприпустимим згідно з Правилами адвокатської етики (конфлікт інтересів, який виникає через попередню участь у справі).

г) Лише за згодою клієнта.

7. Хто здійснює контроль за дотриманням адвокатами Правил адвокатської етики?

а) Верховний Суд.

б) Національна асоціація адвокатів України та кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури.

в) Міністерство юстиції України.

г) Прокуратура.

8. Яке значення має дотримання адвокатами принципів професійної етики?

а) Впливає лише на розмір гонорару адвоката.

б) Сприяє підвищенню довіри до адвокатури, забезпеченню належного рівня правової допомоги та підтримці авторитету професії.

в) Є лише формальною вимогою, що не має практичного значення.

г) Дозволяє адвокатам уникати відповідальності.

Практичні завдання:

Завдання 1. Адвокат розмістив у соціальній мережі пост, в якому похвалився своєю перемогою у складній справі, розкривши деталі справи, що, хоч і були відомі широкому загалу через публічний характер судового процесу, але могли ідентифікувати його клієнта. Чи порушив адвокат правила адвокатської етики?

Завдання 2. Адвокат приймає участь у кримінальному провадженні як захисник. Під час перерви в судовому засіданні до нього підходить слідчий і просить «неофіційно» повідомити деякі деталі розмови з клієнтом, мотивуючи це «допомогою слідству» і «справедливістю». Слідчий обіцяє, що ця інформація не буде використана офіційно, але допоможе йому «зрозуміти повну картину».

Який принцип адвокатської етики є ключовим у цій ситуації? Складіть алгоритм дій адвоката в цій ситуації, враховуючи вимоги Правил адвокатської етики та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Які аргументи адвокат може навести слідчому, відмовляючись від надання інформації?

Завдання 3. Адвокат захищає клієнта, який звинувачується у вчиненні злочину. В процесі роботи з'ясовується, що хоча доказів для обвинувачення недостатньо, клієнт є потенційною загрозою для суспільства і може вчинити подібні дії в майбутньому. Адвокат усвідомлює, що успішний захист може призвести до звільнення особи, яка є небезпечною.

Як адвокат повинен балансувати між обов'язком захищати інтереси свого клієнта та обов'язком діяти відповідно до принципів верховенства права і соціальної відповідальності? Чи має адвокат право відмовитись від подальшого захисту в такій ситуації? Якщо так, то за яких умов?

Творчі завдання:

1. Складіть сценарій короткого діалогу (на 2-3 хвилини) між двома адвокатами: досвідченим адвокатом (вік 60+) та молодим адвокатом (вік 25-30 років), які обговорюють значення постійного підвищення кваліфікації. Досвідчений адвокат може висловлювати певний скептицизм щодо нових форм навчання, але визнавати важливість оновлення знань. Молодий адвокат активно пропагує сучасні методи та необхідність постійного навчання в умовах швидких змін у законодавстві та суспільстві. Обидва адвокати мають дійти спільного висновку про ключову роль підвищення кваліфікації для збереження професіоналізму та авторитету адвокатури. В діалозі мають бути згадані конкретні форми підвищення кваліфікації (наприклад, семінари, вебінари, онлайн-курси, конференції, написання наукових статей тощо).
2. Напишіть есе (300-400 слів) на тему: «Чи може адвокат бути просто «юридичним найманцем»? Етична місія адвокатської професії». Розкрийте відмінність між комерційним підходом до юридичної допомоги та високою етичною місією адвоката. Поясніть, чому адвокатська діяльність не може бути зведена лише до надання послуг. Які етичні принципи роблять адвокатську професію особливою та соціально значущою? Наведіть приклади з історії або сучасності, які ілюструють етичну місію адвоката (наприклад, захист прав меншин, боротьба з несправедливістю, безкоштовна правова допомога).

3. Створіть короткий «Меморандум» або «Керівництво» для адвоката, який опинився в кризовій ситуації (наприклад, під час обшуку, виклику на допит як свідка у справі клієнта, тиску з боку правоохоронних органів). Сформулюйте 3-5 ключових етичних правил та принципів, яких має дотримуватися адвокат у таких обставинах. Наголосіть на важливості збереження професійної гідності, дотримання адвокатської таємниці та захисту інтересів клієнта. Згадайте, до кого адвокат може звернутися за допомогою чи підтримкою (наприклад, НААУ). Яку роль відіграють ці правила у підтримці авторитету адвокатури загалом?

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1-16

Тема № 5. Адвокатське самоврядування.

1. Організаційні форми адвокатського самоврядування.
2. Рада адвокатів України та ради адвокатів регіонів.

Завдання для перевірки знань:

1. Що таке адвокатське самоврядування і які його основні цілі та завдання?
2. Опишіть структуру органів адвокатського самоврядування в Україні (КДКА, РАУ, ради адвокатів регіонів, з'їзди). Які функції виконує кожен з цих органів?
3. Яке значення має З'їзд адвокатів України як вищий орган адвокатського самоврядування? Чому його рішення є обов'язковими для всіх адвокатів?
4. Які основні повноваження та завдання Ради адвокатів України? Яким чином вона впливає на розвиток адвокатури на національному рівні?
5. Які функції виконують ради адвокатів регіонів? Яке їхнє значення для адвокатської спільноти на місцевому рівні?
6. Як забезпечується взаємодія та розподіл повноважень між РАУ та регіональними радами?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Що таке адвокатське самоврядування?

а) Державне управління адвокатською діяльністю.

б) Гарантоване державою право адвокатів самостійно вирішувати питання своєї професійної діяльності.

в) Управління адвокатською діяльністю Міністерством юстиції України.

г) Контроль за адвокатами з боку суддів.

2. Який з наведених органів є вищим органом адвокатського самоврядування України?

а) З'їзд адвокатів України.
б) Рада адвокатів України.
в) Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури.
г) Вища кваліфікаційна комісія адвокатури.

3. До компетенції якого органу адвокатського самоврядування належить прийняття Правил адвокатської етики?
а) З'їзду адвокатів України.
б) Ради адвокатів України.
в) Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону.
г) Міністерства юстиції України.

4. Хто очолює Раду адвокатів України?
а) Голова Верховного Суду.
б) Голова Національної асоціації адвокатів України.
в) Міністр юстиції України.
г) Голова Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

5. Які функції здійснюють кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури (КДКА)?
а) Лише приймають рішення про видачу свідоцтв про право на заняття адвокатською діяльністю.
б) Розглядають питання дисциплінарної відповідальності адвокатів та вирішують питання допуску до професії.
в) Займаються виключно організацією підвищення кваліфікації адвокатів.
г) Здійснюють фінансовий контроль за діяльністю адвокатів.

6. На який строк обираються члени органів адвокатського самоврядування?
а) На 1 рік.
б) На 2 роки.
в) На 3 роки.
г) На 5 років.

7. Хто може бути членом Ради адвокатів України?
а) Будь-який юрист з вищою юридичною освітою.
б) Адвокат, який має стаж адвокатської діяльності не менше п'яти років.
в) Суддя у відставці.
г) Представник Міністерства юстиції України.

8. Яке значення має адвокатське самоврядування для адвокатської спільноти?
а) Воно дозволяє державі повністю контролювати адвокатів.
б) Воно забезпечує єдність, незалежність та професійний розвиток адвокатської спільноти.
в) Воно створює додаткові бюрократичні перешкоди для адвокатів.
г) Воно займається виключно стягненням членських внесків.

Практичні завдання:

Завдання 1. Для кожної із наведених ситуацій визначте, який орган адвокатського самоврядування в Україні уповноважений приймати відповідне рішення або здійснювати зазначені дії.

1. Рада адвокатів України	а) Затвердження Правил адвокатської етики
2. Рада адвокатів регіону	б) Прийняття рішення про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю
3. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури (КДКА) – Кваліфікаційна палата/Дисциплінарна палата	в) Розгляд скарги на дії адвоката щодо порушення ним правил адвокатської етики
4. З'їзд адвокатів України	г) Затвердження положення про внески на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування
5. Конференція адвокатів регіону	д) Обрання голови Ради адвокатів регіону
	е) Забезпечення ведення Єдиного реєстру адвокатів України
	ж) Обрання представників адвокатури до Вищої ради правосуддя

Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Завдання 2. Рада адвокатів одного з регіонів України ухвалила рішення, яке, на думку Національної асоціації адвокатів України (в особі Ради адвокатів України), суперечить Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та/або рішенням З'їзду адвокатів України. Рада адвокатів регіону наполягає на своїй правоті та автономності.

Які механізми вирішення подібних конфліктів передбачені законодавством України про адвокатуру? Які повноваження має Рада адвокатів України для впливу на рішення регіональної Ради адвокатів? Які юридичні наслідки можуть настати для регіональної Ради адвокатів у разі невиконання законних вимог вищого органу адвокатського самоврядування? Запропонуйте можливий алгоритм дій для врегулювання цього конфлікту.

Завдання 3. Група адвокатів Львівської області виступила з ініціативою скликати позачергову конференцію адвокатів регіону для обговорення питання про встановлення додаткових внесків на потреби адвокатського самоврядування, оскільки, на їхню думку, існуючих коштів недостатньо для реалізації всіх запланованих проектів.

Хто має право скликати конференцію адвокатів регіону? Чи належить питання встановлення розміру та порядку сплати щорічних внесків на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування до виключної компетенції конференції

адвокатів регіону? Які ще важливі повноваження має конференція адвокатів регіону згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»?

Творчі завдання:

1. Уявіть, що ви є журналістом, який готує інтерв'ю з Головою Ради адвокатів одного з регіонів України. Складіть 5-7 запитань, які б розкрили суть, функції та виклики, що стоять перед регіональною Радою адвокатів.
2. Підготуйте тези (слайди) для короткої презентації (3-5 слайдів) для студентів-юристів, які планують стати адвокатами, на тему: «Національна асоціація адвокатів України: Ваш професійний захист та розвиток».
3. Напишіть відкритий лист (250-350 слів) від імені молодого адвоката до всієї адвокатської спільноти України, в якому він/вона висловлює свою думку про роль адвокатського самоврядування в сучасних умовах.

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1,2,3,6

Тема № 6. Адвокат у цивільному процесі.

1. Правова природа здійснення адвокатом представництва.
2. Права й обов’язки адвоката.
3. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ.
4. Повноваження адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ.
5. Участь адвоката в апеляційному розгляді цивільної справи та оскарженні судових рішень у касаційному порядку.
6. Методологічні та практичні проблеми складання адвокатом процесуальних документів по цивільним справам.
7. Доказова діяльність адвоката-представника у цивільному судочинстві.

Завдання для перевірки знань:

1. У чому полягає правова природа представництва адвокатом інтересів клієнта в цивільному судочинстві? Чим воно відрізняється від інших видів представництва?
2. Який документ підтверджує повноваження адвоката на представництво інтересів клієнта в суді? Які вимоги до нього висуваються?
3. Перелічіть та розкрийте основні професійні права та обов'язки адвоката при здійсненні представництва в цивільних справах?
4. Який алгоритм дій адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільної

справи (від моменту звернення клієнта до подачі позовної заяви/відзиву).

5. Які повноваження має адвокат під час судового розгляду цивільної справи в суді першої інстанції?

6. Особливості участі адвоката в апеляційному розгляді цивільної справи та оскарженні судових рішень у касаційному порядку. Які повноваження зберігаються, а які можуть бути змінені?

7. З якими методологічними та практичними проблемами може зіткнутися адвокат при складанні процесуальних документів у цивільних справах?

8. Розкрийте поняття доказової діяльності адвоката-представника в цивільному судочинстві.

9. Які способи збирання доказів доступні адвокату?

10. Яку роль відіграє адвокат у забезпеченні допустимості та належності доказів?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Який документ є основним підтвердженням повноважень адвоката на представництво інтересів клієнта у цивільному процесі?

а) Посвідчення адвоката.

б) Договір про надання правової допомоги.

в) Довіреність або ордер.

г) Заява клієнта до суду.

2. На якій стадії цивільного процесу адвокат, як правило, здійснює збір доказів?

а) Виключно на стадії судового розгляду.

б) Переважно на стадії підготовки справи до судового розгляду.

в) Тільки під час апеляційного розгляду.

г) Докази збирає виключно суд.

3. Що з переліченого є обов'язком адвоката під час участі у цивільному процесі?

а) Розголошувати будь-яку інформацію, що стала йому відома у зв'язку з наданням правової допомоги.

б) Сумлінно і вчасно виконувати обов'язки, передбачені законом і договором про надання правової допомоги.

в) Вступати в дискусії з суддею щодо його правових поглядів.

г) Гарантувати клієнту виграш справи.

4. Які процесуальні документи адвокат може складати у цивільному процесі?

а) Лише позовні заяви та відзиви.

б) Позовні заяви, відзиви, заперечення, клопотання, апеляційні та касаційні скарги, заяви, пояснення тощо.

в) Тільки документи, що стосуються доказів.

г) Тільки заяви про забезпечення позову.

5. Чи може адвокат представляти інтереси клієнта в суді без його особистої присутності?

а) Ні, присутність клієнта завжди є обов'язковою.

б) Так, якщо це не суперечить вимогам процесуального законодавства і повноваженням адвоката.

в) Тільки у справах про розлучення.

г) Тільки за умови наявності спеціальної довіреності, виданої нотаріально.

6. На якій підставі адвокат може оскаржити судове рішення в апеляційному порядку?

а) На підставі особистого бажання адвоката.

б) На підставі того, що рішення суду першої інстанції не відповідає нормам матеріального або процесуального права.

в) На підставі того, що клієнт відмовився оплатити послуги.

г) Тільки якщо він не погоджується з сумою судового збору.

7. Яку роль відіграє адвокат у доказовій діяльності в цивільному судочинстві?

а) Лише подає докази, зібрані клієнтом.

б) Збирає, досліджує, подає докази та бере участь у їх оцінці.

в) Забезпечує докази, виключно до звернення до суду.

г) Виконує функції суду щодо збору доказів.

8. Яка з проблем є методологічною при складанні адвокатом процесуальних документів у цивільних справах?

а) Відсутність принтера.

б) Нечітке формулювання позовних вимог або заперечень.

в) Занадто велика кількість клієнтів.

г) Відсутність місця для паркування біля суду.

Практичні завдання:

Задача 1. Адвокат Мироненко С.П. готує відзив на позовну заяву у складній справі про поділ майна подружжя. Позивач вимагає визнати спільною сумісною власністю майно, яке, на думку клієнта адвоката, є його особистою приватною власністю. Клієнт надав багато різноманітних документів, але частина з них не є належними доказами. Які методологічні проблеми можуть виникнути при складанні відзиву в такій ситуації? Які практичні поради ви б дали адвокату Мироненку С.П. щодо ефективного складання відзиву, щоб він був переконливим і обґрунтованим? Як адвокат має реагувати на неналежні або недопустимі докази, надані його клієнтом, при підготовці процесуальних документів?

Задача 2. Адвокат Коваленко А.В. представляє інтереси позивача у справі про відшкодування шкоди, завданої ДТП. Клієнт надав адвокату протокол поліції, висновок експерта про розмір шкоди та копію свого посвідчення водія. Адвокат планує подати позов до суду. Які першочергові дії повинен здійснити адвокат

Коваленко А.В. при підготовці до подання позовної заяви? Які докази, крім наданих клієнтом, адвокат може додатково зібрати для обґрунтування позовних вимог?

Задача 3. Суд першої інстанції ухвалив рішення не на користь клієнта адвоката Зінченка Р.С. Клієнт категорично не погоджується з таким рішенням і просить адвоката його оскаржити. Який процесуальний документ має скласти адвокат Зінченко Р.С. для оскарження рішення суду першої інстанції? Які строки для подання цього документа передбачені ЦПК України? Які обов'язкові елементи має містити цей документ? На що, крім порушення норм матеріального або процесуального права, може посилатися адвокат як на підставу для скасування рішення суду?

Творчі завдання:

1. Створіть короткий діалог (2-3 хвилини) між адвокатом та суддею під час стадії судового розгляду цивільної справи. Наприклад, адвокат подає клопотання про допит свідка, який не був заявлений раніше, обґрунтовуючи це тим, що його показання мають суттєве значення для справи, і він дізнався про цього свідка лише під час судового засідання від клієнта. Суддя висловлює сумнів у доцільності допиту цього свідка.
2. Напишіть короткий порівняльний аналіз (250-300 слів) правової природи та змісту повноважень адвоката, які виникають на підставі довіреності, та повноважень, що виникають на підставі договору про надання правової допомоги.
3. Уявіть, що ви є адвокатом, який проводить внутрішній тренінг для молодих колег з теми «Складання апеляційних/касаційних скарг». Назвіть 3-4 найбільш типові методологічні або практичні помилки, яких припускаються адвокати при складанні апеляційних або касаційних скарг у цивільних справах. Для кожної помилки поясніть, чому вона є хибною, і які негативні наслідки може мати для клієнта. Запропонуйте рекомендації, як уникнути цих помилок (наприклад, що необхідно враховувати, на чому зосереджуватися).

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1,2,3,6,7,11

Тема № 7. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві.

1. Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві.
2. Організація діяльності адвоката в ході досудового врегулювання та вирішення господарських спорів.
3. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.

4. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.

5. Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.

6. Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції.

7. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.

Завдання для перевірки знань:

1. Розкрийте поняття представництва інтересів у господарському судочинстві.

2. Якими нормативно-правовими актами регламентується участь адвоката у господарському судочинстві?

3. Охарактеризуйте роль адвоката на стадії досудового врегулювання господарських спорів. Які методи та інструменти може використовувати адвокат для досягнення мирової угоди або компромісу?

4. Перелічіть та деталізуйте основні повноваження адвоката як представника в суді першої інстанції при розгляді господарських справ.

5. Які особливості участі адвоката у перегляді господарських судових рішень в апеляційній та касаційній інстанціях? В чому полягає відмінність повноважень адвоката на цих стадіях?

6. Які правові підстави та умови є обов'язковими для участі адвоката в адміністративному судочинстві?

7. Опишіть повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві. Чи є відмінності у обсязі повноважень у різних категоріях адміністративних справ?

8. Яку правову допомогу надає адвокат при перегляді судових рішень в адміністративних справах у вищестоящих судових інстанціях (апеляція, касація)?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Який документ, як правило, підтверджує повноваження адвоката на представництво інтересів юридичної особи в господарському суді?

а) Нотаріально посвідчена довіреність.

б) Ордер або довіреність, видана юридичною особою.

в) Тільки ордер, виданий адвокатським об'єднанням.

г) Усна заява представника юридичної особи в суді.

2. Чи може адвокат представляти інтереси клієнта у господарській справі без його особистої присутності в судовому засіданні?

а) Ні, присутність клієнта завжди обов'язкова.

б) Так, якщо це не суперечить вимогам процесуального законодавства та повноваженням адвоката.

в) Тільки за згодою судді.

г) Тільки у випадку, якщо справа розглядається у спрощеному провадженні.

3. Яке з перелічених повноважень адвокат-представник у господарській справі НЕ має права здійснювати без спеціального застереження в довіреності або ордері?

а) Подавати позовну заяву.

б) Знайомитися з матеріалами справи.

в) Укладати мирову угоду.

г) Подавати заяви та клопотання.

4. Який вид досудового врегулювання спорів найбільш часто використовується у господарських відносинах за участю адвоката?

а) Звернення до органів державної влади.

б) Медіація.

в) Проведення мітингів.

г) Звернення до міжнародних організацій.

5. Який кодекс регламентує участь адвоката в адміністративному судочинстві?

а) Цивільний процесуальний кодекс України.

б) Кримінальний процесуальний кодекс України.

в) Кодекс адміністративного судочинства України.

г) Господарський процесуальний кодекс України.

6. Яка з інстанцій є першою, яка переглядає судові рішення в адміністративних справах після суду першої інстанції?

а) Касаційна інстанція.

б) Апеляційна інстанція.

в) Верховний Суд.

г) Міжнародний суд.

7. Довіреність на представництво в адміністративному суді від фізичної особи повинна бути:

а) Усній формі.

б) Простій письмовій формі, з засвідченням підпису фізичної особи.

в) Нотаріально посвідченій.

г) Може бути оформлена у будь-якій формі.

8. Яке із тверджень є правильним щодо участі адвоката у господарському та адміністративному судочинстві?

а) В обох видах судочинства адвокат завжди виступає на стороні відповідача.

б) В обох видах судочинства адвокат надає правову допомогу та здійснює представництво сторін.

в) У господарському судочинстві адвокат може бути свідком, а в адміністративному – прокурором.

г) Господарське судочинство розглядає справи проти держави, а адміністративне – між підприємствами.

Практичні завдання:

Задача 1. До адвоката Марчука звернулося ТОВ «Будівельник» (позивач) з проблемою невиплати значної суми коштів за виконані будівельні роботи згідно з договором підряду з ТОВ «Замовник» (відповідач). ТОВ «Замовник» ігнорує претензії, посилаючись на нібито виявлені недоліки, які, на думку ТОВ «Будівельник», є надуманими. Директор ТОВ «Будівельник» хоче уникнути тривалого судового процесу.

Які дії має здійснити адвокат Марчук на етапі досудового врегулювання спору? Які документи (крім позовної заяви) він може підготувати для спроби мирного врегулювання? Якщо досудове врегулювання виявиться безрезультатним, які наступні кроки має здійснити адвокат для представництва інтересів ТОВ «Будівельник» у суді першої інстанції?

Задача 2. Господарський суд першої інстанції виніс рішення на користь ТОВ «Постачальник» у спорі з ТОВ «Виробник» щодо стягнення заборгованості за поставлену продукцію. ТОВ «Виробник» не погоджується з рішенням, вважаючи його незаконним та необґрунтованим, і звертається до адвоката Петрова з проханням оскаржити його в апеляційному порядку.

Які особливості участі адвоката у розгляді господарських справ в апеляційній інстанції?

Задача 3. На підприємство «Металург» накладено штраф за порушення екологічного законодавства, з чим підприємство категорично не погоджується, вважаючи штраф несправедливим та необґрунтованим. Директор підприємства звертається до адвоката Коваленко з проханням оскаржити постанову про накладення штрафу в адміністративному порядку.

Які підстави та умови участі адвоката у цьому адміністративному спорі? Чи відрізняється представництво юридичної особи від представництва фізичної особи в адміністративному судочинстві?

Творчі завдання:

1. Створіть таблицю або схему, в якій порівняйте повноваження адвоката як представника у господарському та адміністративному судочинстві.

Критерії порівняння:

- Правова основа представництва.
- Особливості подання позову/заяви.
- Право подавати клопотання про витребування доказів.
- Право брати участь у допиті свідків (якщо застосовується).
- Можливість укладення мирової угоди / угоди про примирення.
- Особливості оскарження рішень суду першої інстанції.
- Інші значущі відмінності в процесуальних правах.

2. Підготуйте короткий виступ (на 3-5 хвилин) з презентацією або без на тему: «Як я будую стратегію захисту (представництва) інтересів клієнта в суді першої інстанції (на прикладі господарського або адміністративного процесу)».

Вимоги:

– Які кроки є ключовими на етапі підготовки до судового засідання?
– Як відбувається збір та систематизація доказів?
– Які тактичні прийоми можна застосовувати під час судового засідання?
– Як ефективно комунікувати з судом, опонентами, свідками?
– Як реагувати на непередбачувані ситуації в суді?
– Як дотримуватися принципів адвокатської етики під час судового процесу?

3. Складіть проект одного з наступних процесуальних документів (на вибір):

Варіант А: Відзив на позовну заяву в господарській справі.

Варіант Б: Позовна заява до адміністративного суду про скасування протиправного рішення суб'єкта владних повноважень.

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1,2,3,8,9

Тема № 8. Адвокат у кримінальному провадженні.

1. Стратегія і тактика здійснення захисту.
2. Процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні та його функції за Кримінальним процесуальним кодексом України.
3. Підстави, порядок та момент вступу адвоката у кримінальне провадження в якості захисника.
4. Відмова від захисника та його заміна.
5. Порядок тимчасового призначення захисника.
6. Участь адвоката у судовому розгляді кримінальних справ по першій інстанції, його процесуальне становище, права і обов’язки.
7. Підготовка до судового засідання.
8. Правовий статус захисника під час судового розгляду.
9. Права та обов’язки захисника у суді першої інстанції.
10. Захисна промова адвоката – вимоги, структура та значення.
11. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ у апеляційному провадженні.
12. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ у касаційному провадженні.

Завдання для перевірки знань:

1. У чому полягає принципова відмінність між стратегією та тактикою захисту у кримінальному провадженні?
2. Визначте процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні згідно з КПК України. У чому полягає його ключова функція?

3. Назвіть підстави та порядок залучення захисника до кримінального провадження. З якого моменту адвокат має право вступити у кримінальне провадження як захисник?

4. Чи має підозрюваний/обвинувачений право відмовитися від захисника? Якщо так, за яких умов така відмова вважається правомірною?

5. Опишіть порядок тимчасового призначення захисника центром безоплатної вторинної правової допомоги. У яких випадках це відбувається?

6. Визначте права та обов'язки захисника під час судового розгляду кримінальної справи в суді першої інстанції.

7. Які етапи включає підготовка адвоката до судового засідання в кримінальній справі?

8. Який правовий статус захисника під час судового розгляду?

9. Що таке «захисна промова адвоката»? Які основні вимоги до неї висуваються? Яке значення має захисна промова для остаточного рішення суду?

10. Які повноваження має адвокат-захисник під час розгляду справи в суді апеляційної інстанції?

11. Які підстави для касаційного оскарження судових рішень може використати адвокат-захисник?

12. У чому полягає принципова відмінність касаційного перегляду від апеляційного?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. З якого моменту захисник має право вступити у кримінальне провадження?

а) З моменту пред'явлення обвинувачення.

б) З моменту затримання особи або пред'явлення підозри.

в) З моменту направлення обвинувального акта до суду.

г) З моменту початку судового розгляду.

2. Хто може бути захисником у кримінальному провадженні за КПК України?

а) Будь-яка особа, яка має повну вищу юридичну освіту.

б) Близький родич підозрюваного/обвинуваченого.

в) Адвокат, відомості про якого внесені до Єдиного реєстру адвокатів України.

г) Будь-яка особа, яка має довіреність від підозрюваного/обвинуваченого.

3. Чи може підозрюваний/обвинувачений відмовитись від захисника?

а) Так, у будь-якому випадку.

б) Ні, відмова від захисника заборонена.

в) Так, за винятком випадків, коли участь захисника є обов'язковою.

г) Тільки за дозволом прокурора.

4. Яке з наведених прав НЕ належить захиснику в кримінальному провадженні?

а) Збирати та подавати суду речі, документи, інші докази.

б) Брати участь у проведенні слідчих (розшукових) дій.

в) Самостійно проводити допит свідків поза межами суду.

г) Заявляти клопотання та відводи.

5. Яка мета захисної промови адвоката у судовому розгляді?

а) Викрити злочинця та сприяти його покаранню.

б) Обґрунтувати правову позицію сторони захисту, аналізувати докази та переконати суд у правоті клієнта.

в) Дати свідчення щодо обставин справи.

г) Просити суд про максимальне покарання для обвинуваченого.

6. У яких випадках участь захисника у кримінальному провадженні є обов'язковою?

а) Якщо особа не володіє державною мовою.

б) Якщо особа досягла повноліття і не має проблем зі здоров'ям.

в) Лише за бажанням підозрюваного/обвинуваченого.

г) Залежить від тяжкості злочину.

7. Чи має право захисник спілкуватися зі своїм підзахисним наодинці до першого допиту?

а) Ні, це заборонено.

б) Так, після дозволу слідчого.

в) Так, у конфіденційних умовах без обмеження кількості та тривалості.

г) Тільки в присутності слідчого.

8. Яке з наведених тверджень щодо касаційного провадження є правильним?

а) Касаційний суд повторно досліджує всі докази у справі.

б) Касаційний суд перевіряє правильність застосування норм матеріального та процесуального права судами нижчих інстанцій.

в) У касаційному суді захисна промова адвоката не передбачена.

г) Касаційна скарга може бути подана будь-ким.

Практичні завдання:

Задача 1. Громадянина Коваленка А.В. затримано за підозрою у вчиненні крадіжки. Його доставили до відділку поліції. Дружина Коваленка А.В. негайно звернулася до адвоката Сидорова П.П. з проханням негайно прибути до відділку та надати правову допомогу її чоловікові.

З якого моменту адвокат Сидоров П.П. може вважатися захисником Коваленка А.В. у кримінальному провадженні? Які документи повинен пред'явити адвокат для підтвердження своїх повноважень як захисника? Чи має право слідчий відмовити адвокату у допуску до затриманого? Якщо так, то за яких умов?

Задача 2. Адвокат Петренко С.Д. завершує участь у судовому розгляді кримінальної справи, де його підзахисного обвинувачують у вчиненні розбою. У судовому засіданні були допитані свідки, досліджені письмові докази, надано

висновки експертиз. Настала черга судових дебатів, і адвокат Петренко С.Д. має виголосити захисну промову.

Які основні вимоги пред'являються до захисної промови адвоката? Опишіть типову структуру захисної промови. Які її обов'язкові елементи? Яке значення має захисна промова адвоката для кримінального провадження?

Задача 3. Засудженого Іванова Б.В. визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення і призначено покарання у виді позбавлення волі. Адвокат Демченко О.І. не погоджується з вироком суду першої інстанції і вважає його необґрунтованим.

До якого суду адвокат Демченко О.І. має подати апеляційну скаргу? Які вимоги до її змісту? Які повноваження має адвокат-захисник під час апеляційного розгляду кримінальної справи? Чим вони відрізняються від повноважень у суді першої інстанції?

Творчі завдання:

1. Створіть сценарій короткого діалогу (2-3 хвилини) між адвокатом та його клієнтом (підозрюваним/обвинуваченим), у якому клієнт заявляє про бажання відмовитись від послуг адвоката.
2. Уявіть, що ви є адвокатом, який оскаржує вирок суду першої інстанції у кримінальній справі в апеляційному порядку. Вирок є несприятливим для вашого клієнта.

Сформулюйте 3-4 основні підстави для апеляційного оскарження, які ви будете використовувати. Коротко опишіть, як ви будете будувати свою промову в апеляційному суді.

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1,2,3,10

Тема № 9. Організація надання безоплатної правової допомоги.

1. Поняття безоплатної правової допомоги та її види.
2. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги.
3. Надання безоплатної первинної правової допомоги.
4. Система надання безоплатної вторинної правової допомоги.
5. Реєстр адвокатів.
6. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги.
7. Адміністрування системою надання безоплатної правової допомоги та її фінансування.

Завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення поняття «безоплатна правова допомога» та назвіть основні її види. У чому полягає їх принципова відмінність?

2. Які принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги закріплені Законом України «Про безоплатну правничу допомогу»?

3. Яким чином відбувається надання безоплатної первинної правової допомоги? Де громадяни можуть її отримати?

4. Опишіть структуру системи надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні. Які органи входять до цієї системи?

5. Що таке «Реєстр адвокатів», хто його формує і для чого він призначений?

6. Що таке «стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги»? Для чого вони розроблені?

7. Хто здійснює адміністрування системою надання безоплатної правової допомоги в Україні? З яких джерел фінансується система надання безоплатної правової допомоги?

8. Які є проблемні аспекти у функціонуванні системи безоплатної правової допомоги в Україні на сучасному етапі?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Який з наведених принципів є основоположним для державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги?

а) Принцип платності усіх видів правової допомоги.

б) Принцип доступності та якості безоплатної правової допомоги.

в) Принцип вибірковості у наданні допомоги окремим категоріям громадян.

г) Принцип обмеження інформації про систему безоплатної правової допомоги.

2. Хто з наведених суб'єктів НЕ належить до тих, хто надає безоплатну первинну правову допомогу?

а) Органи виконавчої влади.

б) Органи місцевого самоврядування.

в) Центри з надання безоплатної правничої допомоги.

г) Суди та прокуратура.

3. Що включає в себе безоплатна первинна правова допомога?

а) Здійснення представництва інтересів особи в судах.

б) Надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань.

в) Складення процесуальних документів для представництва в суді.

г) Захист від кримінального обвинувачення.

4. Який орган є головним координуючим органом у системі надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні?

а) Міністерство юстиції України.

б) Верховний Суд.

в) Координаційний центр з надання правничої допомоги.

г) Національна асоціація адвокатів України.

5. Хто має право на безоплатну вторинну правову допомогу?

а) Усі громадяни України без винятку.

б) Особи, визначені законом, які належать до соціально незахищених категорій.

в) Лише адвокати та юристи.

г) Виключно представники бізнесу.

6. З якою метою ведеться Реєстр адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу?

а) Для визначення розміру щомісячних внесків адвокатів.

б) Для формування списків адвокатів, які залучаються до надання такої допомоги.

в) Для обліку кількості адвокатів у регіоні.

г) Для контролю за фінансовою діяльністю адвокатів.

7. Який орган розробляє та затверджує стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги?

а) Верховна Рада України.

б) Кабінет Міністрів України.

в) Міністерство юстиції України спільно з Координаційним центром з надання правової допомоги.

г) Національна асоціація адвокатів України.

8. Яким чином фінансується система надання безоплатної правової допомоги в Україні?

а) Виключно за рахунок благодійних внесків.

б) За рахунок коштів державного бюджету України, а також з інших джерел, не заборонених законом.

в) За рахунок щомісячних внесків адвокатів.

г) За рахунок грантів міжнародних фондів.

Практичні завдання:

Задача 1. Громадянка Петренко А.В., 55 років, є внутрішньо переміщеною особою. Вона звернулася до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги з проханням про допомогу у стягненні аліментів з колишнього чоловіка. Її дохід складає мінімальну пенсію, встановлену законодавством.

Чи має громадянка Петренко право на безоплатну вторинну правову допомогу у даній ситуації? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про безоплатну правничу допомогу».

Задача 2. Громадянин Ковальчук І.П. звернувся до органу місцевого самоврядування з проханням надати йому безоплатну первинну правову допомогу з питання захисту честі та гідності, оскільки його сусід поширює про нього неправдиву інформацію. Юрист органу місцевого самоврядування відмовив у

наданні такої допомоги, мотивуючи це тим, що «такі питання не входять до компетенції безоплатної первинної правової допомоги».

Чи правомірна відмова юриста органу місцевого самоврядування? Обґрунтуйте, посилаючись на визначення безоплатної первинної правової допомоги. Хто є суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги?

Задача 3. Адвокат Сидоренко О.В. виявив бажання укласти контракт з центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги для надання послуг. Він має стаж адвокатської діяльності 2 роки і є членом Ради адвокатів свого регіону. Проте, він ніколи не проходив спеціального навчання з питань надання БПД.

Чи відповідає адвокат Сидоренко вимогам для включення до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу? Які додаткові вимоги (окрім загального статусу адвоката) висуваються до адвокатів, які бажають надавати безоплатну вторинну правову допомогу? Хто веде Реєстр адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу?

Задача 4. Міністерство фінансів України розглядає проєкт бюджету на наступний рік, у якому пропонується зменшити фінансування системи безоплатної правової допомоги на 20%. Представники правозахисних організацій висловлюють занепокоєння, що це негативно вплине на доступ громадян до правосуддя.

Хто є основним джерелом фінансування системи безоплатної правової допомоги в Україні? Які основні статті витрат включає фінансування системи БПД? Які наслідки для функціонування системи та доступу громадян до правосуддя може мати значне скорочення фінансування?

Творчі завдання:

1. Запропонуйте 3-5 конкретних змін або покращень, які, на вашу думку, необхідно внести до системи безоплатної правової допомоги в Україні для підвищення її ефективності та доступності.
2. Напишіть есе (300-400 слів) на тему: «Етичні та професійні аспекти участі адвоката у наданні безоплатної вторинної правової допомоги».

Опрацювання літератури:

основна 1-3

додаткова 1-12

Тема № 10. Адвокат у Європейському суді з прав людини.

1. Особливості організації роботи адвокатури в сучасних правових системах.
2. Принцип захисту прав людини в праві Європейського Союзу.
3. Повноваження адвоката при розгляді справ у Європейському суді з прав

людини.

4. Особливості доказової діяльності адвоката у Європейському суді з прав людини.

5. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Завдання для перевірки знань:

1. Назвіть ключові особливості організації роботи адвокатури в сучасних правових системах світу (наприклад, англо-саксонська, романо-германська). Які тенденції розвитку адвокатури є спільними для більшості країн?

2. Як принцип захисту прав людини реалізується в праві Європейського Союзу? Які основні джерела цього принципу?

3. Які основні вимоги до представництва в Європейському суді з прав людини висуваються до адвоката?

4. Які ключові повноваження має адвокат при розгляді справ у Європейському суді з прав людини?

5. Назвіть основні види доказів, які можуть бути представлені адвокатом до Європейського суду з прав людини. Які вимоги до їх допустимості та достовірності?

6. Хто відповідає за виконання рішень Європейського суду з прав людини? Який орган здійснює контроль за цим процесом?

7. Яку роль відіграє адвокат на стадії виконання рішення Європейського суду з прав людини у справі його клієнта?

Завдання для самостійної роботи студента.

Тестові завдання:

1. Який міжнародний договір є основним джерелом компетенції Європейського суду з прав людини?

а) Міжнародний пакт про громадянські та політичні права.

б) Загальна декларація прав людини.

в) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

г) Римський статут Міжнародного кримінального суду.

2. З якого моменту заявник може звернутися до Європейського суду з прав людини?

а) Після вичерпання всіх національних засобів юридичного захисту.

б) Одразу після порушення його прав.

в) Після отримання відмови в суді першої інстанції.

г) Після звернення до Генеральної прокуратури.

3. Який строк встановлений для подання заяви до ЄСПЛ з дати остаточного рішення на національному рівні?

а) Шість місяців.

б) Три місяці.

в) Один рік.

г) Двісті днів.

4. Чи зобов'язаний адвокат мати спеціальну акредитацію для представництва інтересів клієнта в ЄСПЛ?

а) Так, обов'язково акредитацію від Ради Європи.

б) Ні, достатньо бути адвокатом, який має право займатися адвокатською діяльністю в будь-якій державі-учасниці Конвенції.

в) Так, необхідно скласти додатковий іспит у Страсбурзі.

г) Ні, якщо він є громадянином України.

5. Яку роль відіграє адвокат на стадії комунікації заяви ЄСПЛ з державою-відповідачем?

а) Виключно чекає на рішення Суду.

б) Готує та подає заперечення/пояснення на позицію держави.

в) Представляє інтереси держави-відповідача.

г) Проводить додаткове розслідування справи.

6. Чи можуть докази, зібрані з порушенням національного законодавства, бути використані адвокатом у ЄСПЛ?

а) Ні, ніколи.

б) Так, якщо це не суперечить принципам справедливого судового розгляду за Конвенцією.

в) Лише за згодою держави-відповідача.

г) Лише якщо вони отримані від самого заявника.

7. Яку роль відіграє адвокат після ухвалення ЄСПЛ рішення про порушення Конвенції?

а) Його повноваження припиняються.

б) Контролює виконання рішення на національному рівні та взаємодіє з Комітетом міністрів Ради Європи.

в) Автоматично подає нову заяву.

г) Вимагає негайного звільнення клієнта.

8. До якого органу адвокат може звернутися з питань тлумачення рішення ЄСПЛ на національному рівні?

а) До Генеральної прокуратури України.

б) До Комітету міністрів Ради Європи (як контролюючого органу).

в) До Верховного Суду України.

г) До національної Ради адвокатів України.

Практичні завдання:

Задача 1. До адвоката Іванова звернулася громадянка Петренко, яка стверджує, що її право на свободу та особисту недоторканність (ст. 5 Конвенції) було порушено внаслідок незаконного затримання та тримання під вартою понад встановлений законом строк. Вона пройшла всі національні судові інстанції, включаючи Верховний Суд. Останнє рішення національного суду було винесено 15 грудня 2024 року.

Який строк для подання заяви до Європейського суду з прав людини після вичерпання національних засобів правового захисту? Чи дотримано його у даному випадку?

Задача 2. Адвокат Сидоренко представляє інтереси клієнта у Європейському суді з прав людини щодо порушення статті 6 Конвенції (право на справедливий судовий розгляд) через тривалий розгляд справи в національних судах. ЄСПЛ запросив сторони надати додаткові письмові пояснення та докази.

Які особливості доказової діяльності адвоката у Європейському суді з прав людини порівняно з національним судочинством? Які види доказів є найбільш цінними для ЄСПЛ у справах про порушення статті 6 Конвенції? Яким чином адвокат повинен підготувати та подати ці докази, щоб вони були ефективно розглянуті Судом?

Задача 3. Європейський суд з прав людини виніс рішення на користь клієнта адвоката Коваленка, визнавши порушення статті 1 Протоколу 1 до Конвенції (захист права власності) з боку України. Рішення передбачає виплату справедливої сатисфакції та вжиття заходів індивідуального та загального характеру.

Який орган відповідає за нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини? Яку роль відіграє адвокат Коваленко на стадії виконання цього рішення? Які заходи (індивідуального та/або загального характеру) може вимагати адвокат від Уряду України на підставі цього рішення ЄСПЛ?

Задача 4. Адвокат Савченко вирішила розширити свою практику та займатися представництвом клієнтів у Європейському суді з прав людини. Вона має досвід роботи в національних судах, але досвіду роботи з міжнародними судами немає.

Які додаткові знання та навички необхідні адвокату для ефективної роботи з ЄСПЛ? Які особливості має взаємодія з клієнтами при підготовці справи до ЄСПЛ? Які ресурси можуть допомогти адвокату Савченко у її новій спеціалізації?

Творчі завдання:

1. Напишіть есе (300-400 слів) на тему: «Важливість ролі адвоката на стадії виконання рішень Європейського суду з прав людини для розвитку правової системи України».
2. Створіть короткий сценарій (або зробіть макет слайдів) для 3-5-хвилинної відео-презентації для молодих адвокатів на тему «Особливості доказової діяльності в Європейському суді з прав людини».

Опрацювання літератури:

основна 1-3
додаткова 13-16

Завдання для модульного контролю
Модуль 1.
(теми 1-5)

Задача 1. Напишіть есе (300-400 слів), в якому обґрунтуйте, чому незалежність адвокатури є одним з ключових стовпів демократичної держави та верховенства права. Вимоги: Як незалежність адвокатури впливає на права людини? Які ризики виникають, якщо адвокатура є залежною від держави чи інших інституцій? Наведіть приклади з історії або сучасності, що ілюструють важливість цього принципу. Яким чином реалізується принцип незалежності адвокатури в Україні та які виклики існують?

Задача 2. Адвокат Коваленко була обрана депутатом місцевої ради та вирішила скласти присягу державного службовця, оскільки посада передбачала постійну зайнятість. Через деякий час до Ради адвокатів регіону надійшла інформація, що інший адвокат – Панченко – був засуджений до позбавлення волі за вчинення умисного злочину, вирок набрав законної сили.

Чи має право адвокат Коваленко продовжувати займатися адвокатською діяльністю після складання присяги депутата місцевої ради, що передбачає постійну зайнятість? Якщо ні, то яку процедуру необхідно застосувати (зупинення чи припинення), та хто приймає відповідне рішення?

Які правові наслідки для адвоката Панченка матиме набрання законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину? Яка процедура (зупинення чи припинення) буде застосована у його випадку, і хто приймає таке рішення?

Вкажіть, які ще існують підстави для зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Задача 3. До адвоката пана Іванова звернувся клієнт, пан Петров, з проханням представити його інтереси в суді у справі про розлучення та поділ майна. В процесі спілкування з паном Петровим адвокат Іванов з'ясував, що кілька років тому він вже надавав юридичну консультацію колишній дружині пана Петрова, пані Сидоровій, щодо питань майнових прав у шлюбі. Тоді справа до суду не дійшла, і адвокат вважав це разовою консультацією.

Чи виник у даній ситуації конфлікт інтересів? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на Правила адвокатської етики (ПАЕ). Як адвокат Іванов повинен діяти в цій ситуації? Які наслідки можуть настати для адвоката Іванова, якщо він візьметься за справу пана Петрова, незважаючи на потенційний конфлікт інтересів?

Задача 4. До Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (КДКА) Харківської області надійшла скарга від громадянки Сидоренко О.В. на дії адвоката Іванова В.В. Громадянка Сидоренко стверджує, що адвокат Іванов, представляючи її інтереси в суді, розголосив конфіденційну інформацію, отриману від неї, що є порушенням адвокатської таємниці.

Який орган адвокатського самоврядування розглядає скарги на дії адвокатів та приймає рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності? Яку роль відіграють дисциплінарні палати КДКА? Які стадії включає дисциплінарне

провадження щодо адвоката? Які повноваження має Рада адвокатів України щодо рішень КДКА у дисциплінарних справах? Чи може Рада адвокатів України скасувати рішення КДКА?

Задача 5. Обвинувачений Петренко О.В. у судовому засіданні заявляє клопотання про відмову від послуг свого захисника, адвоката Кононенка І.С., мотивуючи це тим, що він «не довіряє йому і вважає, що адвокат недостатньо ефективно захищає його інтереси». При цьому Петренко О.В. не пропонує іншого захисника і не має коштів на його оплату.

За яких умов обвинувачений може відмовитися від захисника? Чи може суд прийняти відмову від захисника у цій ситуації? Які наслідки для адвоката Кононенка І.С. матиме відмова клієнта?

Модуль 2
(теми 6-10)

Задача 1. Створіть таблицю, в якій порівняйте роль та повноваження адвоката у національному кримінальному/цивільному провадженні (на ваш вибір) та адвоката при розгляді справи у Європейському суді з прав людини.

Критерії порівняння:

- Правова основа діяльності.
- Основні завдання та функції.
- Обсяг повноважень щодо збору доказів.
- Процесуальні дії, які може вчиняти.
- Роль на стадії виконання рішень.
- Основні виклики та особливості.

Задача 2. Створіть порівняльну таблицю, в якій відобразіть відмінності між безоплатною первинною та безоплатною вторинною правовою допомогою за такими критеріями:

- Обсяг правової допомоги, що надається.
- Категорії осіб, які мають право на кожен вид допомоги.
- Процедура звернення та отримання допомоги.
- Органи/установи, що забезпечують надання кожного виду допомоги.
- Джерела фінансування.

Висновок: Який вид БПД є більш важливим для забезпечення доступу до правосуддя та чому?

Задача 3. До адвоката Сидорова О.М. звернувся громадянин Петренко І.В. з проханням представити його інтереси в суді у справі про стягнення заборгованості за договором позики. Петренко І.В. бажає, щоб адвокат мав право підписувати позовну заяву, подавати її до суду, брати участь у судових засіданнях, подавати апеляційну та касаційну скарги, а також укладати мирову угоду від його імені. Яким документом адвокат Сидоров О.М. має оформити свої повноваження? Чи всі перелічені Петренком І.В. повноваження можуть бути відображені в одному документі? Якщо ні, то які потребують окремого зазначення або не можуть бути передані адвокату? Які особливості має оформлення повноважень адвоката порівняно з представництвом за довіреністю, виданою іншою особою (не адвокатом)?

Задача 4. Громадянин Ковальчук оскаржує рішення районної ради про відмову у виділенні йому земельної ділянки. На його думку, рішення є необґрунтованим і порушує його законні права. Він звернувся до адвоката Смирнової за правовою допомогою.

Які правові підстави та умови участі адвоката Смирнової у цій адміністративній справі? Яким документом вона повинна підтвердити свої повноваження? Які першочергові дії має здійснити адвокат Смирнова після укладення договору з клієнтом?

Задача 5. Напишіть есе (400-500 слів) на тему: «Захисна промова адвоката: формальність чи ключовий інструмент правосуддя?».

Поточне та підсумкове оцінювання.

J. CURRENT AND FINAL ASSESSMENT / ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ		
Розподіл балів за видами навчальної діяльності та контрольними заходами для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти		
Складові поточного контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти	Форма підсумкового контролю **іспит** за формами здобуття освіти	
	денна	***заочна***
поточний контроль		
Знання, уміння та навички, продемонстровані на аудиторних заняттях	20	10
Виконання модульних контрольних робіт	10	10
Виконання завдань самостійної роботи	10	20
Практико-орієнтована, професійна та профорієнтаційна діяльність за освітнім компонентом	До 5 балів	До 5 балів
Наукова діяльність за освітнім компонентом	До 5 балів	До 5 балів
підсумковий контроль		
	50	50
УСЬОГО	100	100

Результати роботи в семестрі оцінюються за 100 бальною системою з подальшим переведенням у 4-бальну та систему ECTS за наступною шкалою:

Шкала балів	Оцінка за 4-бальною шкалою	Шкала ECTS
90 – 100	Відмінно	A
80 – 89	Добре	B
70 – 79		C
66 – 69	Задовільно	D
60 – 65		E
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання екзамену (заліку)	FX
0 – 20	незадовільно з можливістю вивчення дисципліни за індивідуальним графіком у формі додаткової індивідуально-консультативної роботи	F

Академічна доброчесність та політика використання ШІ

Під час вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися принципів і правил академічної доброчесності відповідно до законодавства України та внутрішніх нормативних документів Державного університету економіки і технологій.

Дотримання академічної доброчесності передбачає самостійне виконання навчальних і контрольних завдань, належне посилання на використані джерела інформації, повагу до авторства та результатів інтелектуальної діяльності інших осіб, недопущення списування, обману, фабрикації, фальсифікації, використання недозволеної допомоги та інших порушень академічної доброчесності.

У разі виявлення порушень академічної доброчесності заходи реагування застосовуються відповідно до законодавства України та внутрішніх нормативних документів Університету.

Ознайомитися із системою забезпечення академічної доброчесності в Державному університеті економіки і технологій можна за посиланням: https://www.duet.edu.ua/ua/area/science/acad.

Рівень застосування ШІ може передбачати повну заборону, обмежене використання для допоміжних операцій (пошук ідей, редагування, переклад тощо), використання з обов'язковим декларуванням або вільне використання як інструменту виконання завдання. У всіх випадках здобувач освіти несе відповідальність за достовірність, самостійність і зміст представленого результату та повинен зазначати факт використання ШІ у випадках, передбачених вимогами до завдання.

Ознайомитись з Політикою використання штучного інтелекту в Державному університеті економіки і технологій можна за посиланням: https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/pol_ai.pdf

Рівень допустимого використання в навчальних завданнях ШІ з освітнього компонента «Інформаційне право»

Рівень 1 - ШІ дозволено лише на етапі підготовки. Можливе використання для пошуку ідей, планування роботи, аналізу підходів, але не для створення змісту готової роботи. Рівень 2 -ШІ дозволено для вдосконалення мови та форми. Допускається використання для редагування тексту, покращення структури, стилю та мовного оформлення.

Список використаних джерел

Основна:

1. Молдован А.В., Тилик Т.М. Адвокатура України: навч. посіб. Київ: Алерта, 2018. 256 с.
2. Фіолевський Д.П. Адвокатура: підручник. Вид. 3-тє, випр. і допов. Київ: Алерта, 2019. 624 с.
3. Адвокатська діяльність та особливості її організації : навч. посіб. / Б. Щур, Л. Сопільник, М. Федоров. Львів: Львів. ун-т бізнесу та права, 2021. 280 с.

Додаткова:

Нормативно-правові джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Дата оновлення: 01.01.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 01.01.1990 № 995_004 URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text.
6. Правила адвокатської етики від 09.06.2017 № n0001891-1.URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text.
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text.
9. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.04.2010 № 4651-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI Дата оновлення:21.11.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text.
12. Про затвердження Порядку і умов укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі: Закон України від 11.01.2012 № 8-2012-п URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2012-%D0%BF#Text.
13. Регламент Європейського суду з прав людини від 01.11. 2003 № 980_067.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_067#Text.
14. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з

прав людини: Закон України від 23.06.2006 № 3477-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text.

15. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам: офіційний документ ООН від 1 серпня 1990 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_835.

16. Рекомендації № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи про свободу професійної діяльності адвокатів: ухвалені Комітетом Міністрів Ради Європи на 72-й зустрічі заступників міністрів 25 жовтня 2000 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf.